

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 12

Рівне - 2018

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 12. – Рівне: РДГУ, 2018. – 166 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 31 травня 2018 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Зміст	3
Вступ	6
Альтмарк А. Психологічний аналіз особистісного та професійного зростання майбутніх психологів.....	7
Бакун К. Розвиток соціального інтелекту як чинник успішної адаптації особистості.....	9
Бенещук А. Особливості формування інтелектуальної готовності старших дошкільників до навчання у школі	11
Берестень Т. Експериментальне дослідження впливу середовища на формування поведінки девіантного підлітка	13
Бігун Л. Дослідження мотивації навчальної діяльності молодших школярів.....	15
Бунечко Ю. Вплив рівня домагань на прагнення особистості до самоактуалізації	16
Бутенко С. Значення духовності в розвитку особистості.....	18
Войчук А. Психологія мотивації до навчання учнів	21
Волович М. Образ ефективного лідера у соціальній психології	22
Воробей І. Психологічні особливості формування стресостійкості як фактора успішної учбової діяльності студентів-психологів	24
Гандзюк К. Соціально-психологічні чинники становлення статевої ролі ідентифікації підлітків	26
Главінська Е. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників як механізм соціалізації	30
Горбова А. Зміст поняття «життєва перспектива».....	32
Гордійчук О. Причини виникнення професійного вигорання у медичних працівників	34
Іваник С. Особливості прояву агресивності у студентської молоді	38
Ісічук О. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості: історіографія проблеми	40
Карпик О. Психологічні детермінанти виникнення конфліктів старшокласників з педагогами.....	43
Коноплицька Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	45
Корчакова В. Соціально- відповідальний маркетинг як інструмент психологічного впливу на споживача	47
Кузьмич Г. Психологічні особливості проявів булінгу	50
Лавренчук К. Основні причини виникнення тривожності у молодшому шкільному віці.....	52

Лавренко В. Розвиток пізнавальних процесів у період дошкільного дитинства	54
Левчук А. Смесложиттєві орієнтації як чинник професійного становлення майбутніх психологів	55
Левчук Л. Психологічні особливості визначення готовності дитини до навчання у школі.....	57
Лехкобит В. Динаміка формування рефлексії у майбутніх психологів під час професійної підготовки.....	60
Лехкобит М. Інтернет-залежність підлітків як актуальна проблема сьогодення	62
Лисюк І. Психологічний зміст поняття «самоусвідомлення особистості».....	64
Ліщук І. Психологічні особливості особистісної рефлексії студентів-психологів.....	66
Лоза С. Саногенне мислення та психічне здоров'я особистості.....	68
Лозицька К. Психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді	70
Максимчук В. Психологічні особливості вияву лідерських якостей у студентів-психологів	73
Мартинюк А. Емоційний стан старшокласників перед ЗНО.....	75
Марчук М. Психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості	77
Матухно Є. Методи проєктивної психології: можливості та перспективи	80
Мельник І. Вплив емоційних станів тривоги та страху на особистість	83
Мирончук Д. Вплив стилю сімейного виховання на міжособистісні стосунки підлітків	85
Мислінчук Ю. Дослідження соціально-психологічних особливостей здатності особистості до емпатії.....	88
Михайлова І. Вплив мікросоціуму на формування самооцінки.....	91
Намлієва Г. Особливості особистісних змін військовослужбовців внаслідок участі в АТО	94
Недільська А. Формування психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності	97
Нетреба С. Теоретичний аналіз соціально-психологічної адаптації особистості	100
Нечидюк М. Особливості застосування арт-засобів в системі розвитку емоційного інтелекту	102
Одейчук І. Фізіологічні та психологічні симптоми стресу як загального адаптаційног осиндрому.....	104
Олійник К. Психологічні особливості впливу емоційного вигорання на професійну діяльність в дорослому віці	106

Онисковець Б. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді	108
Остапенко М. Дослідження типів темпераменту у сучасних студентів	110
Першко О. Екологічні цінності як чинник особистісного ставлення підлітків.....	113
Погулясва М. Психолого-педагогічні чинники розвитку творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ	115
Похильчук А. Психологічні особливості самооцінки чоловіків та жінок	117
Прокопович І. Психофізіологічні складові творчого потенціалу особистості.....	119
Работій М. Модель розвитку позитивної «Я-концепції» майбутніх практичних психологів	121
Рєбій І. Експериментальне дослідження взаємозв'язку особистісної рефлексії та креативності	124
Речун Н. Психологічні чинники конфліктної поведінки у юнаків	126
Рудь О. Взаємозв'язок рівня емоційного інтелекту із допінг-стратегіями особистості.....	129
Савгира В. Особливості ставлення дітей старшого дошкільного віку до батьківських вимог і заборон	131
Сардарян М. Психологічні особливості творчої особистості.....	134
Свінтозельська К. Особливості впливу Я-концепції на професійне самовизначення старшокласників	137
Солодка В. Експериментальне дослідження проблеми саморегуляції як важливої функції психіки людини	139
Строїнська Д. Психологічні особливості кропінь-стратегій особистості	141
Сукнацька А. Самотність і особливості її переживання в юнацькому віці ...	144
Товстун Р. Заздрість як соціально-психологічний феномен	147
Хомік Т. Психологічний аналіз проблеми стресостійкості студентів у сучасній психологічній науці.....	149
Чебан Д. Мотиви, які сприяють успішному навчанню студентів.....	151
Чмелюк Т. Формування та розвиток моральних якостей дошкільників засобами казкотерапії	152
Шахрайчук І. Психологічні основи формування структури цінностей сучасної молоді	154
Широких А. Роль самоідентифікації у життєвому проектуванні особистості.....	157
Якимчук М. Комунікативна креативність як компонент самопізнання індивіда	158
Марценюк А. Психологічні особливості ставлення до сексу в особистості у періоді ранньої дорослості	161

Романюк В. Функціональні резерви організму та здоров'я людини..... 165

- Зверніть увагу на харчування дитини. Подбайте, щоб вдома була поживна і різноманітна їжа, що забезпечить збалансований комплекс вітамінів.

- Не залякуйте дитину ЗНО, і не згадуйте про нього в негативному сенсі. Сформуєте в дитини спокійне ставлення до процедури тестування.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Т.К. Изучение самооценки в учебной деятельности / Т.К. Андрущенко // Сб.: Экспериментальные исследования по проблемам психологии. - М., 1997. - Вып. 3. - 47с.
2. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности: затруднения в профессиональной сфере / Л. А. Коростылева. - Спб., 2005.
3. Немов Р.С. Психологія. - У 3-х книгах. - Кн. 1: Загальні основи психології / Переклад з рос. // Р.С. Немов. - Рівне: Вертекс, 2002. - 578 с., іл.
4. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.В. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. - 2, ге вид., допов. і переробл. - К.: Вища шк., 2004. - 422с.

УДК 159.9.019.4:316.624

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕВІАНТНИХ ПРОЯВІВ У ЦІННІСНОМУ ВИМІРІ ОСОБИСТОСТІ

Марчук Марія, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Луцик Г.О., викладач

Сьогодні нові знання у галузі поведінкових наук суттєво змінюють життя будь-якої людини. Це підтверджує вислів Н.Ротшільда: «Хто володіє інформацією, той володіє всім.». Але як показує життєвий досвід, не завжди ми можемо знати і розуміти все що відбувається навколо нас. В сучасному світі ми все частіше зіштовхуємось із конфліктами та агресією з боку підлітків, особливо педагоги та шкільні психологи. Як відомо, більшість підлітків характеризуються нестабільною поведінкою, неврівноваженістю, невмінням себе контролювати і регулювати міжособистісні стосунки, самооцінка їх нестабільна, ціннісні орієнтації повністю несформовані. А це негативно впливає на розвиток особистості підлітка, його взаємин, психічної діяльності в цілому.

У сучасних умовах вітчизняні дослідники, такі як Іван Єрмаков, Лідія Сохань, Микола Рижков, Євген Павлютенков, Василь Крижко, Тетяна Титаренко та інші, виділяють масу підходів до пояснення девіантної поведінки та виділяють такі фактори порушення поведінки у підлітків:

прогули уроків і окремих днів в школі, втечі з дому, крадіжки (бувають пограбування в вигляді вимагання грошей у слабких), дрібні спекуляції, участь в бійках, конфлікти в родинах, вживання алкоголю, тютюну, наркотиків, зловживання снодійними і транквілізаторами, токсиматичні випадки, девіації сексуальної поведінки, схильність до суїцидальної поведінки тощо.

На нашу думку, велика кількість підходів не викликана їх недостовірністю, але у сучасних умовах розвитку поняття «девіації» деякі дослідники пов'язують з цінностями особистості.

Девіантна поведінка (відхильна поведінка) — поведінка індивіда або групи, яка не відповідає загальноприйнятим нормам, внаслідок чого відбувається порушення цих норм. Проблема девіантної поведінки та її корекції завжди була важливою у педагогіці, психології, кримінології, але останнім часом вона набуває масового характеру.

Сучасний український дослідник в галузі соціальної психології М.М. Слюсаревський вдається до умовного розмежування понять «нормальна особистість» і «девіантна особистість». З його слів: «Особистість девіантна чи то впадає в залежність, стаючи надто конформною, чи демонструє стійку дезадаптивність, постійно протиставляючи свої інтереси інтересам оточення.»

Нормальність особистості визначається її активною й самостійною життєвою позицією, її потребою в самопізнанні та прояві внутрішнього потенціалу, її прагненням вчасних самостійних реконструкцій просторово-часової структури життєвого світу. Людина, для якої характерні поведінкові девіації, зазвичай, має проблеми із саморегуляцією та рівнем самоприйняття. Її самооцінка є нестійкою, рівень самоповаги невисокий і труднощі з визначенням міри власної активності, міри відповідальності, діапазону своєрідності досить помітні.

Велика кількість існуючих підходів не може привести до єдиної системи, але під впливом таких факторів ми можемо стверджувати, що становлення і функціонування ціннісних орієнтацій особистості на базі системи цінностей, виробленої суспільством, дає можливість розглядати ціннісні орієнтації як результат відображення в людській свідомості наявних у суспільстві ціннісних відносин, зумовлює переоцінку загальнолюдських цінностей, які складають основу життєдіяльності людини. Розглядаючи психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості, варто детальніше зупинитись на характеристиці цінностей, які вона засвоює у процесі суспільної взаємодії, та ціннісних орієнтацій, що визначають її життєві перспективи. У свідомості і самосвідомості відображаються індивідуальні суб'єктивні ставлення людини до суспільних

явищ, системи наявних суспільних цінностей, що виступають для конкретного індивіда як об'єктивна реальність, яка може за певних умов трансформуватися у власні, суб'єктивно значущі ціннісні орієнтації особистості.

З огляду на спрямованість нашого дослідження, великий інтерес викликає наукове дослідження М. Й. Боришевського, який виокремлює ціннісне ставлення до моральних норм як чинник розвитку саморегуляції поведінки. Вчений розглядає питання ціннісного ставлення до правил, норм поведінки та їхній особистісний сенс, яке виникло, зокрема, при вивченні умов формування самоконтролю поведінки у школярів і залежності такого самоконтролю від особливостей оволодіння дітьми правилами поведінки.

Зокрема, М. Й. Боришевський визначає ціннісні орієнтації як найважливіші детермінанти самоактивності особистості, оскільки цінності є утворенням свідомості і самосвідомості, яке тісно пов'язане із потребнісною сферою особистості. Ціннісні орієнтації, на думку вченого, впливають на

Оглянувши вище перераховані гіпотези та фактори ми можемо дійти висновку, що зіставляючи роль ціннісних орієнтацій та девіантної поведінки уміння аналізувати вчинок, оцінювати його з позиції глибоко усвідомлених етичних норм є необхідним психологічним чинником, який зумовлює процес формування моральних переконань, становлення самосвідомості, власної реалізації, а також формування поведінки у соціумі.

Таким чином, розглядаючи психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості, варто детальніше зупинитись на характеристичності цінностей, які вона засвоює у процесі суспільної взаємодії, та ціннісних орієнтацій, що визначають її життєві перспективи. Як один з елементів структури особистості, вони відіграють вирішальну роль в регуляції поведінки, формуванні світогляду, виборі життєвого шляху, особливо в період несформованості власної системи стійких моральних переконань, що нерідко викликає неадекватну реакцію на події соціального життя, пов'язану з проявами девіантної поведінки.

Тому можна стверджувати, що вплив соціального та внутрішнього середовища створює умови для формування ціннісного світу особистості підлітка, що впливає і на його поведінку. Звідси ми бачимо істотний зв'язок між ціннісним виміром та не нормативною (девіантною) поведінкою.

Список використаних джерел

1. Девіантна поведінка як чинник порушення життєвої компетенції підлітків: актуальність проблеми, «Педагогіка» — Бердянськ: Бердянський державний педагогічний університет 2005 . — №1. — С. 14-18.

2. Иванов В.Н. Девиантное повождение: причины і масштаби /В.Н.Иванов // Соціально-політичний журнал. – 1995. - № 2.
3. Основы практичної психології / Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. та ін.: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – 536 с.
4. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста / Ф. Райс.. – СПб.: Питер, 2000. – 656 с.

УДК 159.9.018**МЕТОДИ ПРОЕКТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ****Матухно Єлизавета, здобувач вищої освіти, РДГУ***Керівник: Боречук І. О., ст. викладач*

Відомо, що для дослідження неусвідомлюваних або частково усвідомлюваних уявлень, мотивів, цінностей, настановлень, способів поведінки людини стандартизовані методики, які традиційно вважають більш об'єктивними, часто виявляються малопридатними, так як дають змогу зафіксувати, лише добре усвідомлені, раціональні оцінки. На сьогодні усе більше науковців доходять висновку, що необхідно використовувати в дослідженнях не тільки вербальні методи, за допомогою яких можна вивчати здебільшого раціональні, усвідомлювані уявлення респондентів, а й широко залучати ресурси проєктивних методів, завдяки яким з'являється можливість актуалізувати неусвідомлювані ставлення і оцінки.

Особливістю проєктивних методів соціально-психологічного дослідження, що може утруднювати їх застосування, є те, що вони не мають жорсткої, формалізованої схеми збирання даних і статистичної презентації результатів. Утім, цей «недолік» нівелюється за умови їх коректного застосування і належної фахової підготовки психолога. Водночас проєктивні методи спираються на активність респондентів, враховують роль неусвідомлюваних факторів у свідомості й поведінці людини, її настановлень та уявлень у перетворенні й трансформації отримуваної інформації, у формуванні власної думки, реалізації мотивів вибору і т. ін. Таким чином, саме проєктивні методики дають змогу ефективно досліджувати неусвідомлювані або малоусвідомлювані компоненти системи буття, що стосуються особливостей особистості. А отже, проєктивні методики відкривають можливість для здійснення найбільш повного і коректного дослідження неусвідомлюваних чи малоусвідомлюваних аспектів особливостей сприймання дійсності [1, с. 12].

Застосування проєктивних методів дає змогу дослідити неусвідомлюване ставлення особистості до різних сфер життя індивіда,

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 12

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 1.06.2018 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 13,8. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету